

De Toorts

Bodem

IVN Zuid-Kennemerland

**Nummer 124
Februari 2025**

OVER DE TOORTS EN IVN ZUID-KENNEMERLAND

De Toorts is het blad van IVN Zuid-Kennemerland. Leden en donateurs ontvangen drie keer per jaar De Toorts. Leden ontvangen daarnaast het kwartaalblad 'Mens en Natuur' van IVN Nederland.

IVN, Instituut voor Natuureducatie en Duurzaamheid, is een vereniging van vrijwilligers die wil bijdragen aan een duurzame samenleving door mensen te betrekken bij natuur, milieu en landschap. Zo'n 20.000 ervaren vrijwilligers zetten zich actief in met educatie en voorlichtingsactiviteiten. Verspreid over Nederland heeft het IVN ruim 170 afdelingen.

Lid of donateur

IVN-leden zijn per definitie actief binnen de afdeling. Zij hoeven geen natuurgids te zijn, er zijn voldoende andere activiteiten waarbij mensen nodig zijn.

Mensen die het werk van het IVN een warm hart toedragen maar niet actief willen zijn, kunnen de afdeling financieel steunen. Er kunnen niet genoeg donateurs zijn! Mede door hun steun kunnen wij een groot publiek betrekken bij onze gratis educatieve activiteiten. De jaarbijdrage is voor leden minimaal €24 en voor donateurs minimaal €15.

Bestuur

Femke de Vries (voorzitter): ivnzk.bestuur@gmail.com
Wim Swinkels (ad interim secretaris) ivnzk.secretariaat@gmail.com
Peter Blondel (ad interim penningmeester, ledenadministratie):
ivnzk.penningmeester@gmail.com
Juno Rouwenhorst (algemeen bestuurslid)

Bank: NL89TRIO 0198308728 (Triodos bank) t.n.v. IVN Zuid-Kennemerland te Haarlem

Werkgroepen

Amfibieën, Vissen en Reptielen John de Jonge en Elly Stolwijk, arv.ivnzk@gmail.com
Cursussen Arend Reinink, areinink1@gmail.com
Duurzame Leefomgeving en wijkvergroening
Wim Swinkels (waarnemend), ivnzk.duurzaam@gmail.com
Excursies Ingrid Tigchelaar, ingrid.tigchelaar@gmail.com
Excursieplanner Gerard van Dijk, ivnzk.excursieplanning@gmail.com
Haarlemmermeer Anneke Wegman, ivnhaarlemmermeer@gmail.com
Kennemer Vogeldag Berna van Baarsen, bernavanbaarsen@gmail.com
06 24624622
Kinderen Ellen Koomen, ivnzk.kinderen@gmail.com
Ledenadministratie ivnzk leden@gmail.com
Mediacontacten Ronald Cassee, ivnzk.publiciteit@gmail.com
Natuurkoffer Ans Boogers, ivnzk.natuurkoffer@gmail.com
Natuurwerkgroep Marc van Schie, 023 5351239, marcmargriet@hetnet.nl
Stinsenplantendag Peter Blondel, 06 83843344
De Toorts Femke van den Berg, ivnzk.toorts@gmail.com
De Toortsdistributie Hennie Terpstra, 06 41388789, terpstra.hennie@gmail.com
Vleermuizen Marja van Diemen, ivnzk.vleermuis@gmail.com
Webbeheer Jan-Willem Doornenbal, Ok Overbeek, ivnzk.webbeheer@gmail.com

Contactpersonen

Landelijke IVN klachtenregeling Jan Saveur en Petra Bürmann, m.saveur@planet.nl

In dit nummer

Redactioneel	3
IM Roelof Boddaert	3
Fietsommetje Schalkwijk	3
Verdiepende films bodem	3
Van het bestuur	4
Aankondiging Stinsenplantendag	4
Werving vrijwilligers KVD	4
Straatje Om	5
Voedselweb in de Noordzee	6
Het wel en wee van de mol	7
De Heimanshof 50 jaar	8
Excursie Bulderbos	8
Hoera! Gidsen afgestudeerd	9
Kruimelende bodemdieren	10
Mijn favoriete plek	11
Geomorfologie HMR	12
Excursie Boschbeek	13
Kleine beestjes safari	14
Uitgelicht: IVN-activiteiten ZK	15

Colofon

De Toorts nummer 124, februari 2025, thema 'Bodem'.

Gastbijdragen van: Berna van Baarsen, Peter Blondel, Esther van den Braak, Marisca van der Eem, Anneke van Lijschoten, Ans Röling, Dik Vonk, Femke de Vries en Anneke Wegman.

Redactie: Femke van den Berg, Jany van Dijk, Loes van der Heijden, Sabina Larsen en Margo Slot. De redactie heeft het recht om bijdragen te redigeren of te weigeren.

Foto cover: Stuifzand, Jolanda Kanters

Druk: Editoo Arnhem (editoo.nl); op papier 'Helo', met FSC-keurmerk. De volgende Toorts verschijnt in juni 2025 met thema 'Verbinding'.

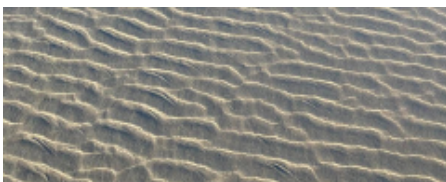
Kopij graag uiterlijk **19 april 2025** digitaal aanleveren via ivnzk.toorts@gmail.com

REDACTIONEEL

De redactie heeft weer hard gewerkt aan een afwisselende Toorts. Op de vraag foto's in te sturen die te maken hebben met bodem werd goed gereageerd. Opvallend was dat alle foto's instuurden met een gemeenschappelijke noemer: de molshoop. Het is dan ook een opvallend verschijnsel in het landschap. Daarom besteden we in deze Toorts aandacht aan de mol. Dit diertje is nuttig en maakt onderdeel uit van de Tiny Ten. Wie de andere negen diertjes zijn, lees je in het verslag over de kleine beestjes safari. Bodemdieren zijn onmisbaar. Dik Vonk licht dit toe aan de hand van een artikel over pisbedden. De afgestudeerde gidsen worden in het zonnetje gezet.

De volgende Toorts verschijnt in juni en heeft als thema 'Verbinding'. IVN Zuid-Kennemerland werkt met diverse organisaties samen. De redactie wil hier aandacht aan besteden, naast verbinding in de natuur. Het juni-nummer is tevens het laatste nummer waaraan Loes van der Heijden, Margo Slot en Femke van den Berg zullen bijdragen. Ze stoppen als redactielid. We zijn daarom hard op zoek naar nieuwe redactieleden! Vind je het leuk om te schrijven, te redigeren of vorm te geven? Meld je dan aan bij de redactie: ivnzk.toorts@gmail.com

*Namens de redactie,
Femke van den Berg*

Ribbels strand. Foto: Femke van den Berg

REDACTIELEDEN DE TOORTS GEZOCHT

Drie (eind)redactieleden gaan halverwege dit jaar stoppen met hun vrijwilligerswerk bij De Toorts. Er blijven twee redactieleden over. Om De Toorts draaiende te houden, zijn wij op zoek naar nieuwe redactieleden. Kun je schrijven, redigeren of vormgeven? En wil je jouw kennis en vaardigheden inbrengen bij de redactie?

Meld je bij ivnzk.toorts@gmail.com aan. Mensen die nog geen lid zijn van IVN, zijn ook van harte welkom.

IN MEMORIAM ROELOF BODDAERT

Op eerste kerstdag is Roelof Boddaert op 92-jarige leeftijd overleden. Hij was een bijzonder gemoedelijk, markanten prettig persoon. Een echte IVN'er. Hij stond onder andere aan de basis van de oprichting van de werkgroep Excursies. Ook was hij betrokken bij de zeedorpenexcursies in het Kostverlorenpark. Een goede vogelaar was hij ook. Op zijn rouwkaart staat een citaat van Albert Einstein: "Kijk diep in de natuur, en dan zul je alles beter begrijpen". Wij wensen zijn vrouw Tilly en zijn familie veel sterkte namens IVN Zuid-Kennemerland.

Een echte IVN'er.

FIETSOMMETJE

Als eindopdracht voor de Natuurguiden Opleiding heeft Sacha Kuijs een fietsommetje door het Haarlemse Schalkwijk gemaakt. Tijdens deze ruim vijftien kilometer lange tocht kom je langs monumentale bomen, parken en andere bezienswaardigheden. Je komt zo veel te weten over de natuur maar ook over de geschiedenis van Schalkwijk. De start en finish zijn bij het Open Koffiehuis Frieslandlaan 1 Haarlem. Veel fietsplezier door de groenste wijk van Haarlem! De link naar de route in de app Komoot staat hiernaast.

IVN Zuid-Kennemerland
fietst door Schalkwijk

VERDIEPENDE FILMS

Onder het maaiveld – De makers van De Nieuwe Wildernis en De Wilde Stad gaan ondergronds. De film Onder Het Maaiveld maakt het ongeziene gezien. De film inspireert en verwondert en geeft inzicht in de bodem. Er zitten namelijk meer levende wezens in één theelepel gezonde grond dan er mensen op aarde zijn. Maar hoe leren we verstandiger omgaan met onze bodem? De film Onder het maaiveld laat zien wat er in het groot moet gebeuren door te focussen op de wereld om ons heen en de fascinerende wereld direct onder onze voeten. Eigenlijk heel bijzonder dat we elke dag over de natuur heen kijken die de basis vormt van ons bestaan op aarde. <https://www.onderhetmaaiveldfilm.nl>

Kiss the ground - Kiss the Ground laat zien dat we door regeneratie van de bodem het klimaat van de aarde volledig en snel kunnen stabiliseren, verloren ecosystemen kunnen herstellen en overvloedige voedselvoorraden kunnen creëren. Met behulp van overtuigende graphics en beelden, samen met opvallende beelden van NASA en NOAA, illustreert de film op kunstzinnige wijze hoe bodem, door atmosferische koolstof te onttrekken, het ontbrekende stukje van de klimaatpuzzel is. <https://kissthegroundmovie.com>

Biggest little farm - Wanneer John en Molly Chester noodgedwongen hun appartement in Los Angeles verlaten, besluiten ze op goed geluk een dor stuk Californische grond te kopen en dat om te toveren tot een ecovriendelijk paradijsje. Niet per se het spannendste uitgangspunt voor een documentaire, maar het scheelt dat John professioneel natuurfilmer is: zijn opnames van de flora en fauna die de boerderij in zeven jaar tijd overspoelen, zijn schitterend. Nog inspirerender is echter de filosofische ondertoon van de film, die aan het denken zet over de aard van de natuur en onze omgang daarmee. <https://www.vprogids.nl/cinema/films/film~12998345~the-biggest-little-farm~.html#waar-te-zien>

VAN HET BESTUUR

Voor je ligt De Toorts met thema 'Bodem'. Als communicatie consultant van de sector Bodem & Groen bij de provincie Noord-Holland ben ik dagelijks met verschillende facetten van bodem bezig. De rol van de provincie gaat over bodemsanering en stortplaatsen. Persoonlijk vind ik bodem op een ander vlak interessant: Het voelt voor mij als de basis van het leven. We staan met beide benen op de grond en als we niet goed voor onze bodem en het bodemleven zorgen, groeit er niets. Met alle gevolgen van dien.

Nieuwe gidsen

En over een goede basis gesproken: eind januari kregen de gidsen van de afgelopen NatuurGidsen Opleiding hun diploma. Hiermee is ons gidsenbestand weer met ruim twintig namen gegroeid, hebben we veel nieuwe kennis en kunnen we weer nieuwe leuke excursies aanbieden! Zij mogen trots zijn op deze prestatie. Via deze weg nogmaals: Heel erg gefeliciteerd!

Ontmoetingen

In januari proostten we bij de traditionele nieuwjaarsreceptie met de Vogelwerkgroep en de KNNV op het nieuwe jaar. Ook stonden er drie lezingen in samenwerking met het Verhalenhuis op het programma. We merken dat onze leden het fijn vinden elkaar te ontmoeten om ervaringen en inspiratie te kunnen delen. We houden hier de komende tijd ook aandacht voor. Zet vooral de Algemene Ledenvergadering (26 maart), de vrijwilligersinspiratieochtend (13 april) en de leden-picknick (7 juni) alvast in de agenda's!

Wie van jullie ontmoet ik de komende tijd?

Groeten

namens het hele bestuur,

Femke

Voorzitter IVN Zuid-Kennemerland

ivnzk.bestuur@gmail.com

06-18698977

Mierenhoop. Foto: Ellen Koomen

STINSENPLANTENDAG OP JARIG THIJSSE'S HOF

Op zondag 6 april, dus niet met pasen zoals andere jaren, is stinsenplantendag met een feestelijk tintje want Thijsse's Hof bestaat honderd jaar. Vanaf 11:00 uur kun je meelopen met een excursie of gewoon zelf genieten van de kleurrijke pracht van de stinsenplanten en voorjaarsbloeiërs. Voor kinderen is een speurtocht uitgezet en zijn er excursies. Ook kunnen ze bolletjes planten om mee naar huis te nemen.

Voorbode lente. Foto: Marry van der Geest

Op de stilteplek achterin de Hof neemt onze verhalenverteller Piet klein en groot weer mee op een reis door het land van sprookjes en sagen. Binnen zijn er presentaties en is er een tentoonstelling over stinsen-wetenswaardigheden. Thijsse's Hof verkoopt planten en boeken en kwekerij Haarlems Klokkenspel staat er weer met hun bolgewas, als de slakken het tenminste hebben toegelaten.

IVN Zuid-Kennemerland en Thijsse's Hof heten jou van harte welkom: koffie, thee en limonade staan klaar. Het evenement duurt tot 16:00 uur.

Tekst: Peter Blondel

KENNEMER VOGELDAG ZOEKT VRIJWILLIGERS Vogeldag 2025 geannuleerd

Banner KVD. Foto: Margo Oosterveen

Vogels zijn de laatste tijd 'hot' wat maakt dat we meer vrijwilligers nodig hebben om ons evenement toegankelijk en plezierig te houden. Daarom heeft het organisatieteam besloten om in plaats van de Vogeldag een inspiratie- en informatieochtend te organiseren voor natuur- en vogelliefhebbers die graag hun handen uit de mouwen willen steken.

Waar zijn we naar op zoek? Heb je kennis van vogels en wil je zelf gaan gidsen, dan kun je met een ervaren gids naar Landje van Gruijters of Munitiebos (normaliter niet toegankelijk) om een indruk te krijgen wat er van jou als gids wordt verwacht. Wil je liever bezoekers welkom heten, als gastvrouw/heer bij de catering helpen en/of aan de voorbereiding van de dag meewerken, ook dan ben je meer dan welkom.

Wil je meer horen? Kom dan op **zondag 13 april 2025** naar Fort benoorden Spaardam waar leden van het organisatieteam van 10:00 tot 12:00 uur klaar staan om jou te vertellen waarom onze Vogeldag zo bijzonder is en aan welke (kinder)activiteiten je kunt meewerken. De poort gaat om 9:30 open.

Jouw aanmelding op bernavanbaarsen@gmail.com zien we met plezier tegemoet.

Graag tot ziens op 13 april 2025.

Tekst: Berna van Baarsen

Vandaag loop ik in Leyduin. Aan het begin van de wandeling is de bodem bedekt met grasgroen en daartussen oud bruin verterend blad. Dan piept er iets wits op: mijn eerste sneeuwkllokjes van dit jaar. De bodem loopt dan langzaam op, ik loop in oud duingebied. Allerlei kale stengels van eens iets groens staan zielig te staan. Ze hebben hun taak volbracht en zijn nog wat nutteloos gegrond. Hoewel nutteloos, bestaat dat in de natuur?

Neem nu die oude boomstam. Zelf is hij dood maar biedt een bodem aan nieuw leven zoals mos, paddenstoelen, diertjes, klimop. Zo ligt een nieuwe bodem op een oude. Waar ik nu loop is de bodem bedekt met natuurlijk afval van vorig jaar, met blijvend groen dat straks weer bloem gaat schieten en kale struiken die rustig de lente afwachten. De knoppen zijn er klaar voor.

Wat is bodem precies? Ik loop op de bovenkant maar de wortels van de bomen zitten veel dieper, ze steken boven de bodem uit. Zouden ze hier op deze verhoogde bodem ook nog

Nieuw leven op dood hout.

Spiegel in de bodem.

diepere wortels hebben? Ze moeten toch bij bodemwater kunnen komen lijkt mij. Nooit over nagedacht toen ik hier andere keren liep.

Kijk ik anders veel omhoog, nu is mijn blik omlaag en opzij gericht. Hoe zou het er onder het oppervlak uitzien met al die wortels van bomen, struiken, plantjes, gangen van mollen, muizen en al dat andere kleine bodemgrut? Bovenop het kale zanderige looppad zie ik sporen van een auto, paardenhoeven, mensenvoeten. Want dat doet de bodem ook, sporen opslaan. Ik schreef er eens over:

*soms kijk ik
in weemoed om
naar mijn spoor
dat verbleekt in de tijd*

En als de bodem de tijd en de rust krijgt dan verhoogt, verschuift, verstuift, verrijkt of verarmt hij. Ja, het woord bodem is mannelijk. Ik zou hem vrouwelijk hebben gemaakt want nieuw leven komt uit de vrouw. Dan sta ik voor

Alleen de bovenkant is te zien.

een redelijk kaal stuk bos. Hoewel kaal, er staan bomen en op de bodem groeit groen oplichtend mos. Er liggen oude napjes van beuken en een enkele eikel nog in zijn dopje, afgebroken takjes.

Ik loop verder en hoor van verschillende kanten vogels die laten weten dat zij er zijn. Er loopt verder niemand en ik hoop dat ik de weg terug weer kan vinden, want ik heb niet goed opgelet hoe ik ben gelopen. Het is stil en ook mijn voetstappen zijn onhoorbaar op de bosbodem. Die absorbeert eigenlijk het loopgeluid. Ook nooit over nagedacht.

Dan kom ik bij een stil water, ook dat komt uit de bodem en ligt er verdiept in. De bomen rondom weerspiegelen zich erin. Wat een rijkdom herbergt deze bodem hier. Jammer dat ik alleen de bovenste laag kan zien, maar mijn fantasie laat mij er doorheen kijken, naar die wondere onderwereld.

Tekst en foto's: Marisca van der Eem

Groen mos tussen het bruin en grijs.

VOEDSELWEB IN DE NOORDZEE

Hoe werkt het voedselweb in de Noordzee, waardoor wordt het voedselweb verstoord en kunnen wij er wat aan doen? Esther van den Braak is van jongs af aan zeer geïnteresseerd in de Noordzee en weet hier meer van.

Het voedselweb van de Noordzee is een fascinerend en complex systeem. Het bestaat uit vele voedselketens die onderling interacteren. Aan de basis van het voedselweb staat fytoplankton. Fytoplankton bestaat voornamelijk uit microscopische kleine algen en wieren. Deze organismen gebruiken zonlicht om via fotosynthese energie en zuurstof te produceren en vormen de basis voor het hele ecosysteem. De variëteit van het fytoplankton beïnvloedt de biodiversiteit in de Noordzee.

Voedselweb.

Bron: levenmetwater.weebly.com/voedselweb.html

Kleine herbivoren, zoals mosselen en oesters, voeden zich met fytoplankton. Haring, ansjovis en makreel zijn voorbeelden van carnivoren, die zich op hun beurt weer voeden met de herbivoren. De grotere roofvissen, zoals bijvoorbeeld kabeljauw en zeebaars, jagen op kleinere vissen en andere zeedieren. Dit zijn de secundaire carnivoren.

Aan de top van de voedselketen vinden we de zeehonden en sommige soorten zeevogels. Daarnaast zijn er, niet onbelangrijk, de afbrekers zoals bacteriën en schimmels die organisch materiaal afbreken en de voedingsstoffen terug in het ecosysteem brengen.

Schade

Het voedselweb van de Noordzee wordt aangetast door diverse soorten vervuiling, zoals olie, chemicaliën, geluid, verstoring van de habitat door de aanleg van windturbines of bekabeling. Kunnen we schade aan het voedselweb herstellen?

Aan top van het voedselweb.

Krab.

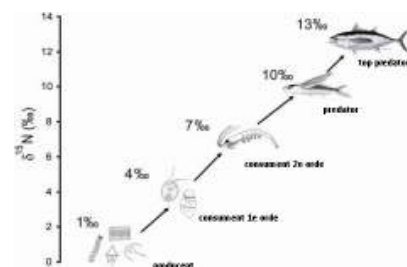
Platvis.

Onderzoeksmethode

Een methode om het voedselweb te doorgronden is de stabiele isotopenanalyse, waarbij koolstof- en stikstofisotopen van organismen worden gemeten. De analyse van deze koolstof- en stikstofisotopen laat over een langere periode zien wat en waar het organisme gegeten heeft. Deze methode is veel sneller en efficiënter en geeft meer informatie dan het onderzoek naar maaginhoud. Het geeft meer inzicht in hoe soorten met elkaar verbonden zijn in het voedselweb. Hierbij geldt: hoe meer connectiviteit tussen soorten, hoe robuuster het voedselweb is.

Cruciale soorten

De cruciale soorten voor het voedselweb kunnen door middel van isotopenanalyse worden gedetecteerd. Daarmee kan gericht worden ingezet op herstelmaatregelen met effect op het hele voedselweb. In de Waddenzee blijkt bijvoorbeeld het herstel van schelpdieren en platvissen bevorderlijk te zijn voor het geheel.

Je bent wat je eet: de isotopenverhouding verandert volgens het dieet. Bron: planeetzee.nl

Een andere toepassing van de isotopenanalyse in het voedselweb vindt plaats rond Texel. Professor Niemann van het Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ) doet daar onderzoek naar de vraag welke micro organismen zich voeden met plastic en onder welke omstandigheden. Door middel van stabiel isotopenonderzoek identificeert hij plastic etende micro organismen en meet hoe snel zij het plastic kunnen afbreken!

We zijn als mens de oorzaak van vele soorten vervuiling van de natuur en proberen maatregelen te nemen om het effect hiervan terug te dringen. Het is de vraag in hoeverre we in staat zullen zijn om daarmee tot een duurzame verbetering van het ecosysteem te komen. De isotopenkoolstofanalyse lijkt hierbij een belangrijke rol te kunnen spelen.

Meer weten? De film 'De wilde Noordzee' draait zondag 2 maart in Haven-theater IJmuiden en zal in 2025 op televisie worden uitgezonden.

Tekst: Loes van der Heijden met medewerking van Esther van den Braak
Foto's: Femke van den Berg

HET WEL EN WEE VAN DE MOL

De mol is een diertje dat het merendeel van zijn leven onder de grond doorbrengt en die wij het beste kennen van de welbekende molshopen in ons landschap. Waar veel mensen niet blij van worden, als ze ze aantreffen in hun mooie gazon.

Gangenstelsel

Een mol is een donkergrijs tot zwart zoogdier dat leeft onder de grond. Er zijn ook albino's. Door het graven van een gangenstelsel ontstaan de molshopen, doordat overtollig zand omhoog wordt geduwd. Ze hebben dieper gelegen gangen en gangen waar ze in jagen. Die laatste worden de jachtgangen of ook wel mollenritten genoemd. In de jachtgangen waar ze op zoek gaan naar voedsel, kunnen ze wel drie keer per dag heen en weer lopen, want ze houden ook het gangenstelsel op orde.

Voedsel

Het menu van de mol bestaat voornamelijk uit regenwormen. Daarnaast eten ze insecten zoals kevers en ook hun larven zoals ritnaalden, emelten en engerlingen. Een enkele keer kan hij zich ook vergrijpen aan een muisje of zelfs een kikker. Omdat de mol veel regenwormen eet, kom je hem voornamelijk tegen waar deze voorkomen, zoals in vochtige grond. De mol komt in heel Europa voor, maar in Zuid-Europa tref je dit diertje minder vaak aan. Leuk weetje: de mol komt niet voor op de Waddeneilanden.

Een mol kan niet goed zien, maar daarentegen zeer goed ruiken met zijn spitse snuitje. En door de gevoelige snorharen en tastzenuwen kan hij de weg vinden in het donker. Ook kan hij goed horen. Doordat de vacht geen vleug heeft, kan hij zich voor- en achteruit even snel verplaatsen in de ritten.

Naast eten moet de mol ook drinken, dat doet hij door gebruik te maken van speciale drinkritten. Deze drinkritten lopen richting de sloot waar hij water kan drinken. Naast het harde werken van het maken en herstellen van de gangen en het zoeken naar eten, heeft hij ook voldoende rust nodig. Dat doet de mol ook geregeld en de hele dag door. Een echt dag- en nachtritme heeft hij niet.

Enorme graafpoten. Foto: Sabina Larsen

Afwijkende kleur. Bron: omdathetzoleukis.nl

Levenloze mol. Foto: Sabina Larsen

Schadelijk en nuttig

Mollen worden bestreden, omdat ze schade toebrengen aan de kwaliteit van het boerenland. De voedingswaarde vermindert omdat de grond instabiel wordt door de ritten en inzakt. Ze vreten de planten aan en dus ook de gewassen van de boer.

Ondanks dat ze schade aanrichten, hebben de beestjes ook nut. Ze eten insecten die schade toebrengen aan het wortelgestel van gras en andere gewassen. Ze zorgen met hun gangen en gewoel in de grond voor beluchting en een betere afwatering. Omdat de grond losser is, kan het regenwater beter wegstromen.

Een mol in de tuin? Eigenlijk wil niemand dat, maar weet wel dat als er een mol in de tuin is, er veel regenwormen zijn en dat de grond een vruchtbare bodem is. Waar de mol dankbaar gebruik van maakt.

Tekst: Sabina Larsen

Vele molshopen. Foto: Jolanda Kanters

Donkergrijze vacht. Foto: Femke van den Berg

DOE MEE MET HEIMANSHOF CHALLENGES

Heemtuin De Heimanshof in Hoofddorp viert dit jaar haar 50-jarig jubileum met een bijzonder programma voor jong en oud. Het jubileumjaar start met twee uitdagingen voor alle natuurliefhebbers: de '2025-soorten Challenge' en een foto-/film-/social media-wedstrijd met als thema 'Natuur om de hoek'. IVN'ers worden van harte uitgenodigd om mee te doen!

2025-soorten Challenge

In 2025 wil De Heimanshof samen met bezoekers en experts 2025 soorten in de tuin in kaart brengen. De tuin herbergt momenteel zo'n 700 soorten, vooral inheemse planten. Het doel is om ook vogels, zoogdieren, schimmels, mossen, bodemdierpjes en vissen te registreren. De uitdaging is om eind 2025 een zo compleet mogelijk overzicht van de biodiversiteit in de tuin te hebben. Iedereen kan meedoen met het zoeken naar en registreren van deze soorten via de speciale Heimanshof-Bioblitz-pagina op www.waarneming.nl.

Wedstrijd 'Natuur om de hoek'

Om de lokale natuur op een creatieve manier in beeld te brengen, roept De Heimanshof de inwoners van Haarlemmermeer en omgeving op om hun mooiste natuurmomenten vast te leggen. Deelnemers kunnen foto's, video's of social media-posts insturen met als thema 'Natuur om de hoek'. De wedstrijd kent drie leeftijdscategorieën: kinderen (tot 12 jaar), tieners en jongeren (13-24 jaar) en volwassenen. Er is daarnaast een aparte categorie voor (semi-)professionele fotografen en filmmakers. De inzendingstermijn loopt tot 21 september 2025.

Kijk voor meer informatie op www.deheimanshof.nl Tekst: Ans Röling

BULDERBOS EXCURSIE

Zaterdagochtend 2 november 2024 werd er door twee gidsen van IVN Zuid-Kennemerland, afdeling Haarlemmermeer, een excursie gegeven in het Bulderbos. Er namen tien enthousiaste deelnemers deel op deze mooie herfstdag. Heel leuk was dat vier van de deelnemers indertijd een boom hadden geplant of een financiële bijdrage hadden geleverd. We startten op de parkeerplaats Spottersplek. De Polderbaan was in gebruik, dus de vliegtuigen waren goed te zien en te horen. Die vliegtuigen ... daar ging het zo'n dertig jaar geleden over: men legde het Bulderbos aan om te voorkomen dat daar een nieuwe landingsbaan zou komen.

Op 6 november 1994 werden er duizenden bomen aangeplant. Inmiddels is het een soort tiny forest geworden met een grote variatie aan bomen en planten. De Polderbaan is er toch gekomen, maar het bos is er ook nog steeds. Tijdens de excursie werd gekeken hoe het bos er nu voorstaat. Bomen en planten werden bekeken, er werden sporen van dieren gezien en ook werden er veel paddenstoelen gespot. Wat een variatie! Omdat het een bijzondere plek is en blijft, werd er na afloop thee en koffie met wat lekkers genuttigd.

Voor meer informatie over het Bulderbos kun je terecht op de site van Milieudefensie <https://bulderbos.milieudefensie.nl/>

Tekst: Anneke van Lijnschoten

Tonderzwam. Foto: Anneke van Lijnschoten

Ametistzwam. Foto: Anneke van Lijnschoten

Zwerminktzwammen. Foto: Anneke van Lijnschoten

Aanleg Heemtuin De Heimanshof 1974.

Stukje Heimanshof. Foto: Femke van den Berg

NIEUWE COÖRDINATOR

Harry Lips heeft een opvolger gevonden. Ingrid Tigchelaar is de nieuwe coördinator van de werkgroep **Excursies**. Ze is eerder bij IVN Zuid-Kennemerland betrokken geweest als secretaris van het bestuur. Succes Ingrid!

Blauwe korstzwam. Foto: Anneke Wegman

HOERA!

Na anderhalf jaar, gevuld met dertig lesavonden, dertig excursies, verschillende opdrachten en heel veel uren studie, mochten drieëntwintig mensen hun gidsendiploma op 25 januari in ontvangst nemen. Een feestelijke bijeenkomst in aanwezigheid van familie, vrienden en vele bij de Natuurgidsen Opleiding betrokken IVN'ers.

Cursusleiders Arend Reinink, Ellen Koomen, Erna Schreuder en Henk Meider spraken ieder persoonlijk toe. Met een pluim, een tip of een kwinkslag werden eigenschappen, inzet of bijzondere interesses van de nieuw gediplomeerden belicht.

Het is allemaal niet zonder slag of stoot gegaan. De selectie uit tachtig mensen die zich aanmeldten voor deze opleiding was niet gemakkelijk. Dit heeft geresulteerd in deze groep met een grote verbondenheid, maar waarin ook felle discussies zijn gevoerd, onder meer over duurzaamheid. De achtergronden, interesses en inspanning die deze nieuwe gidsen willen leveren voor het IVN, vormen een geweldige verrijking van onze afdeling.

Zo is er een doorgewinterde vogelaar die zijn kennis wilde verbreden en breder wil gaan gidsen, een kunstenaar die prachtig kan tekenen en fotograferen, zich hiermee meer in de natuur en overdracht van de verwondering heeft bekwaamd en al meerde-

Arend spreekt iedereen toe.

re publicaties op haar naam heeft staan en een vrijwilliger van het schoolprogramma bij Thijsse's Hof die nu meer kennis heeft en ook volwassenen kan gaan rondleiden. Er zijn nu al nieuwe activiteiten ontwikkeld, zoals een fietsexcursie door Schalkwijk en een excursie voor blinden en slechtzienden. En dit is maar een kleine greep uit de nieuwe activiteiten.

Voorzitter Femke de Vries heet allen van harte welkom in de afdeling en spreekt dank uit voor al het werk dat is gedaan door degenen die deze opleiding hebben georganiseerd. Voor deze Natuurgidsen Opleiding niets dan lof van de 'Commissie Meetlat', die landelijk alle opleidingen beoordeeld. Sandra Greeuw, net gestart als beroepskracht bij IVN als afdelingsadviseur, vertelt dat de kwaliteit van onze opleiding zeer hoog wordt gewaardeerd.

Jan Saveur, in zijn hoedanigheid als vrijwillig cursus coach voor IVN Landelijk, spreekt zijn waardering uit voor de eindpresentaties die hij heeft gezien. 'Van hoog niveau en vernieuwend' en "jullie kunnen nu de verwondering over de natuur gaan overbrengen en activiteiten en projecten gaan organiseren", aldus Jan. Hij schetst daarbij zijn ervaringen in zijn gidsencursus en eerste schreden als IVN-gids, zoals de keer dat hij met een groep een cursus over vlinders gaf met daarbij een excursie in de tijd van het jaar dat er geen vlinders zijn. "Al doende leert men. Het is gewoon hartstikke leuk", aldus Jan. En hij moedigt aan om gewoon te beginnen met meehelpen bij allerlei activiteiten van de afdeling.

Arend heeft het als cursuscoördinator mooi benoemd. IVN werkt vanuit Hoofd, Hart en Handen. Deze mensen hebben allen de natuur in het hart, in de opleiding is vooral gewerkt aan Hoofd en Handen. Aan de kennis van bodem, landschap, flora en fauna en dan vooral de verbanden hiertussen, de kringlopen. En aan de vaardigheden om kennis en verwondering over te dragen op allerlei manieren.

Van harte welkom gidsen van lichting 2025! Of zoals jullie zelf zeggen NGO For Ever.

*Tekst: Margo Slot
Foto's: Hans Smits*

In the pocket!

KRUIMELENDE BODEMDIEREN

Pissebedden zijn wonderlijke dieren, een heel aparte tak van de kreeftachtigen. Hun lijf is heel kenmerkend anders dan van insecten, spinnen of andere kreeftachtigen. Zij hebben op hun kop als ogen twee groepjes puntogen, een borststuk van zeven segmenten met zeven paar poten en een kort achterlijf van zes segmenten.

Verbazingwekkend is, dat pissebedden eigenlijk waterdieren zijn, die gewoon het land zijn opgelopen. Hun uitwendig pantser is wel hard, maar nog steeds niet waterdicht. Onder hun achterlijf hebben ze kieuwachtige longen. De vrouwtjes dragen de eieren in een broedbuidel vol vocht. De larfjes komen pas uit het ei, wanneer zij een uitwendig pantser hebben gevormd. Dan verlaten ze ook de broedbuidel, die opdroogt en verdwijnt.

Pissebedden leven noodgedwongen in een omgeving met hoge luchtvochtigheid. In een droog doosje zijn ze na een paar uur dood door watergebrek. Daarom zijn zij 's nachts actief, dan is de luchtvochtigheid hoger door de lagere temperatuur.

Rol in de stikstofkringloop

In de levensgemeenschap spelen zij een belangrijke en erg onderschatte rol in de stofkringloop. Zij verkleinen en verteren afval op een andere manier dan regenwormen. Met hun harde kaakjes kunnen pissebedden ook droog materiaal verkleinen en vochtig

Kleurvariatie ruwe pissebed.

Kelderpissebed.

Mospissebed.

Knoopmier tussen pissebedden.

maken. Daarna kunnen bacteriën en schimmels en microscopisch kleine diertjes hun biochemische ontleding uitvoeren. Die kleintjes doen het echte werk: nitraten, fosfaten en mineralen losmaken uit ingewikkelde moleculen. Planten nemen die producten weer op en de kringloop is gesloten.

Wanneer je 's nachts buiten rondkijkt, dan zie je pissebedden overal lopen. Op muren, boomstammen en in struiken zitten zij te eten. Ze knagen aan algen, schors en schimmel. De onderste decimeters van boomstammen zijn vaak kaal en daarboven pas vol groe-

ne alg. Dat komt door actieve pissebedden. Zij "begrazen" de voedselrijke groeppunten van algen en schimmels en de losse stukjes boomschors. Zo versnellen ze de kringloop van organisch materiaal. En hun luchtige, vochthoudende keuteltjes worden door andere diertjes graag gegeten en ook door bacteriën gebruikt.

Klimaat-werkers

Pissebedden maken extra humus! Door hun grote aantallen leveren zij een aanzienlijke stroom van organische stoffen. Daarin wordt koolzuur duurzaam in humus vastgelegd. En stikstofverbindingen worden deels ontbonden tot neutrale stikstof in de lucht. Op die manier zijn pissebedden indirect ook klimaat-werkers.

Miljoenpoten doen hetzelfde werk: klein knagen van hard, droog, organisch afval met af en toe een hapje sappige alg en schimmel. Miljoenpoten en pissebedden werken in het donker. Daardoor missen zij de waardering door de mens, die als groot dagdier niet let op de kruimelende kleine kruiers in de nacht.

Tekst en foto's: Dik Vonk

Miljoenpoot (grote tweestrep) en ruwe pissebedden.

Vele mensen uit mijn omgeving zeggen dat ze niet één, maar vele favoriete plekjes hebben. En dat geldt ook voor mij, ik heb er vele want we wonen in een bevoorrechte omgeving. Er is prachtig bos, er zijn wildrijke duinen, mooie parken, verborgen groen in de stad en er is zout en zoet water. Uit al dat moois kies ik de duinen tussen Panneland en De Oase.

In de winter loop ik graag langs het Nieuw Kanaal. Het is een gepiep en getwitter van jewelste in de duindoorns. De standvogels en overwinteraars snoepen van het restje oranje bessen. Ik zie koolmezen, pimpels, roodborstjes en af en toe een groepje staartmeesjes. Ik ga altijd een poosje op een van de putdeksels langs het water zitten. Aalscholvers vliegen af en aan en in het water dobbert een knobbelzwaan. Ook dodaarsjes en een paartje zaagbekken zijn op zoek naar voedsel. Af en toe vliegt een zilverreiger scheldend op omdat ik hem (of haar) stoort bij het vissen.

In het voorjaar sla ik rechtsaf, de "Berg van mikwel" op. Deze zandheuvel geeft mooi uitzicht over het beukenbos en de duinen rondom. Ik kan uren bovenop die heuvel zitten. De havik die langs de horizon scheert maakt me blij. Ook de paar buizerds, hangend op de thermiek, kunnen me bekoren. Vaak komt een roedel herten langs, lekker loom grazend. Even verderop weet ik een nest spechten in een boom te zitten. Onder de bomen bloeien boshyacintjes en bosviooltjes.

Dan wordt het zomer. Uitbundige kleuren spreiden zich uit langs het water, over de duinen en in verborgen duinpannetjes. Nu loop ik het liefst via De Oase naar de Strandweg. Halverwege, daar waar het water breed is, daal ik af om op een boomstam te gaan

Slakkeneieren.

Gracieuze watervogel.

zitten. Vlak onder de stam, in een vochtig holletje, zijn slakkeneitjes verstopt. Het was dit jaar een heel goed slakkenjaar! Overal om me heen zie ik kleine padjes hun weg zoeken. In het water veel ganzen, eenden, zwanen en waterhoentjes.

Met een beetje geluk zie ik een duinhagedis wegschieten. En soms passeert een vos. Het jacobskruiskruid bloeit uitbundig en aan de waterkant zie ik bosorchissen. Er kruipt, vliegt en zoemt van alles. Op de terugweg, als ik nog even op een bankje nageniet, krijg ik visite van een groepje libellen.

In oktober loop ik aan het einde van de dag door het Naaldenbos, tussen De Oase en Panneland. Ik hoor geritsel en zie een egeltje rondscharrelen. Dit is een prachtig bos met veel mooie mossen op de bodem en ik zie de eerste reuzenparasolzwammen. Als ik op een dikke boomstam ga zitten, zie ik op een blaadje naast me een moederspin met een kluit eitjes onder haar buik. De brinstige herten houden hun jaarlijkse vechtpartijen en trekken zich niets aan van de groepen bezoekers.

Echt, we wonen op een bevoorrechte plek!

Tekst en foto's: Jany van Dijk

Opwarmen in de zon.

Vrolijke kleuren.

Bosorchis.

GEOMORFOLOGIE VAN DE HAARLEMMERMEER

De Haarlemmermeer is met een grootte van 18.500 hectare de grootste droogmakerij van Nederland. De bodem van de Haarlemmermeer bestaat uit oude zee-afzettingen van klei en zand. Langs de randen komen bodems met restanten van veen en bagger voor. Wanneer en hoe is dit allemaal gevormd?

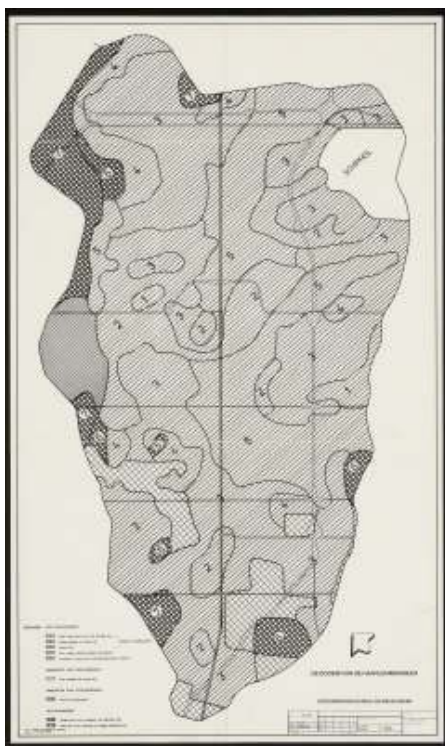
Veranderend landschap

Aan het einde van de laatste ijstijd, ruim 10.000 jaar geleden, trokken jagers en verzamelaars rond en was het landschap in deze regio bedekt met een laag zand. De Noordzee was een droge laagvlakte. Dit pleistocene dekzand ligt nu op een diepte van twaalf tot vijftien meter onder het maaiveld. Geleidelijk aan werd het warmer en smolten de ijsmassa's in het noorden. Hierdoor steeg de zeespiegel en ongeveer 9000 jaar geleden ontstond de Noordzee samen met een uitgestrekt gebied van kwelders en kreken: het Oerij.

Zo'n 5000 jaar voor het begin van onze jaartelling werd meer zand aangevoerd door veranderende stromingen in de Noordzee. Verschillende rijen lage duinen werden gevormd. Op deze strandwallen en hoger gelegen oevers van oude kreken werden de eerste permanente nederzettingen gevormd. Deze nederzettingen werden omringd door een groot wadden- en getijdegebied. Er waren enkele zeegeulen die diep landinwaarts reikten. De Haarlemmermeer stond zo in directe verbinding met de zee door het zeegat van Hoofddorp. Langs de zeegeulen werd zand en zandige klei afgezet. In de vlakte tussen de zeegeulen werd voornamelijk siltige klei afgezet. Al deze sedimenten worden tot het Laagpakket van Wormer gerekend.

Veenlaag

In de Bronstijd (2000-800 voor Christus) raakte het gebied overgroeid met veen doordat de zeegaten dichtslibden. Het zeegat van Hoofddorp slibde als eerste dicht. De invloed van de zee werd minder sterk. De geulen verlandden en de afzetting van wad- en kweldersediment hield op. Er werd zo'n vier meter veen gevormd in het grootste deel van de huidige Haarlemmermeerpolder. Het gebied was moerassig en niet geschikt voor bewoning.

Bodem van Haarlemmermeer, cijfers 6 en 7 donker gekruist: restveengronden.

Bron: noord-hollandsarchief.nl collectie 7101 nummer 707

Woelig water in 1755. Bron: Gravure, Noord-Hollands Archief / collectie 480 / nummer 235

Vruchtbare bodem.

In de Middeleeuwen werd het veengebied ontgonnen door het graven van sloten. Door bodemdaling en turfwinning werden de aanwezige meren steeds groter. Aan het eind van de vijftiende eeuw waren er drie meren: het Leidse meer, het Haarlemmermeer en het Spieringmeer. Door overstromingen groeiden deze drie meren aan elkaar vast en zo ontstond in de zestiende eeuw het Grote Haarlemmermeer. Dit meer was een grote bedreiging voor nabijgelegen dorpen en steden. Dorpen werden verzwoegen, de bewoners voelden zich bedreigd door de "Waterwolf". Koning Willem I besloot na stormen in 1836, waarbij zelfs delen van Amsterdam en Leiden onder water kwamen te staan door het Grote Haarlemmermeer, dat dit meer drooggemaakt moest worden.

Drooglegging

In mei 1840 werd met schop en spade een begin gemaakt met het graven van de zestig kilometer lange Ringvaart en het aanleggen van een Ringdijk. Vijf jaar later was dit klaar. In 1848 begon stoomgemaal de Leeghwater met de droogmaking van het meer. In april 1849 werden gemaal De Cruquius en gemaal De Lynden ingezet. Het Haarlemmermeer was op 1 juli 1852 volledig drooggelegd, waardoor de bijzondere bodem beschikbaar kwam die zeer geschikt bleek voor landbouw. Het maaiveld van de Haarlemmermeer ligt op ongeveer vijf meter onder NAP.

Tekst en foto: Femke van den Berg

EXCURSIE BOSCHBEEK /SPAARNBERG

Op een bitterkoude dag in januari verzamelen tien mensen zich voor de excursie door Boschbeek en Spaarnberg in Santpoort. Gidsen Eric van Bakel en Harry Lips maken er twee informatieve uren van, boordevol cultuurhistorie en natuur.

Oude duinen

Met de geologische kaart van Haarlem en omstreken lichten zij toe dat we ons bevinden in een gebied van oude duinen. De oude duinen en strandwallen, afwisselend met strandvlaktes, zijn gevormd vanaf 5300 jaar geleden langs de gehele westkust. Hier is dit unieke landschap heel goed bewaard gebleven, in tegenstelling tot veel plaatsen waar dit tot bollenland is omgevormd. Ten westen van de Wüste-laan loop je omhoog het bos in, oostelijk hiervan daalt het pad naar de open strandvlakte, nu ingericht als weiland.

Vanaf de zestiende eeuw waren er in dit gebied veel blekerijen, waar linnen stoffen door een intensief proces met behulp van het heldere duinwater en chemicaliën gebleekt werden en gedroogd op de strandvlaktes. We zien een grenspaal, waarvan er in de omgeving meer te vinden zijn. Deze markeerden de grenzen tussen blekerijen. De letters op de palen verwijzen naar namen, zoals Bleek en Hoven of Spaar en Berg.

Landgoed

In 1818 kocht Adriaan van der Hoop de voormalige blekerij Hofstede Spaarnberg en langzamerhand ook omliggende gebieden. Hij heeft het landgoed laten aanleggen in Engelse landschapsstijl naar ontwerp van de welbekende Zocher. Aan de rand van de strandvlakte staat op de plek van het voormalige landhuis een enorm appartementengebouw. Maar in het omliggende park is nog goed de hand van Zocher te zien met slingerende paden, waterpartijen en bijzondere bomen.

In de jaren dertig van de vorige eeuw heeft de gemeente Santpoort het landgoed gekocht. Behoud van het mooiste deel is bekostigd door verkoop en woningbouw op een ander gedeelte. De straatnamen in de wijk verwijzen nog naar de rijke eigenaren,

zoals Olga von Gotsch, een Pruisische barones, die het landgoed had geërfd van Van der Hoop en getrouwd was met Wüste. Mensen uit welgestelde kringen kwamen hier op bezoek. Zelfs keizerin Sisi van Oostenrijk heeft in 1884 hier meerdere malen verbleven. Zij sliep in het huidige restaurant Boschbeek, dat gebouwd was als

Geologische kaart. Foto: Margo Slot

Goed ingepakt. Foto: Stefan Hoepermans

Letters in grenspaal. Foto: Stefan Hoepermans

Grenspaal en het chalet. Foto: Margo Slot

chalet om de bibliotheek van Van der Hoop in onder te brengen. Ook het voormalig gebruik is terug te vinden. De Harddraverslaan, waaraan statige dertigerjaren woningen liggen, was ooit de privé-harddraafbaan van Adriaan van der Hoop.

De heraut

Tijdens deze excursie komt vanzelfsprekend voortdurend de natuur aan bod. De zwarte elzen, herkenbaar aan de proppen, die in het natte, lage gedeelte klaar staan om te gaan bloeien

zodra het warmer wordt. Het heldere kwelwater, waarvan de stroomlijn de bodem van schoon duinzand zichtbaar maakt in het bos. Het hakhoutbos van zomereik. De lindes waarvan er wel acht in één plantgat zijn gezet en daardoor een bijzondere aanblik bieden, precies zoals bedoeld in de Engelse landschapsstijl. Aan de kant van

Stroomlijn met wit duinzand. Foto: Margo Slot

de beek staan veel verschillende varens, waaronder tongvaren. En de boomklever die ons de hele wandeling toeroept, volgens Eric 'de heraut van het voorjaar'. Wat wordt bevestigd door de eerste opkomende sneeuw-klokken.

Tekst: Margo Slot

KLEINE BEESTJES SAFARI IN DE BELEVINGSTUIN

De laatste jaren hebben we geleerd dat alles begint bij een goede bodem. Dat geldt voor een pizza en zeker ook voor ons hele bestaan. Een gezonde levende bodem vroeg om meer aandacht en het landelijk IVN heeft daarvoor leuk materiaal en aanbevelingen gemaakt. Rond die-rendag vinden ieder jaar de bodem-dierendagen plaats, georganiseerd door het Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW), Wageningen University & Research (WUR) en Vrije Universiteit Amsterdam (VU). In 2024 was het voor de tiende keer: Tien voor de bodem! Duik ook onder.....

Locatie

In 2023 hebben we als werkgroep Haarlemmermeer een eerste proef gedaan met een kinderactiviteit over bodemdierpjes die qua opzet leek op onze Sloopjesdag. We hebben van die proef geleerd dat de plek, de dag en de tijd niet ideaal waren. Dus moesten we op zoek naar een andere plek met een gevarieerde bodem. Die plek werd de Belevingstuin van kinderboerderij de Boerenzwaluw, gelegen in het centrum van Hoofddorp.

Op een droge en redelijk zonnige zondagmiddag halverwege oktober 2024 heeft "De kleine beestjes safari" plaatsgevonden. Deze kleine diertjes worden vaak vergeten, maar zijn onmisbaar voor een gezonde bodem. Vooraf moest er aangemeld worden en we verwachtten ruim vijfenvijftig personen waarvan twee derde een kind was tussen de vier en twaalf jaar.

Niet alleen de leden van de werkgroep Haarlemmermeer waren aanwezig maar ook twee gidsen in opleiding: Judith Suyling en Marian Tankink. Judith had vooraf al meegewerkt aan de voorbereiding en ook een leuke poster gemaakt voor dit kleine natuur-evenement. In de Belevingstuin konden kinderen en hun begeleiders op meerdere plekken op zoek gaan naar diertjes: bestrating en stenen die omgekeerd konden worden, een verwaarloosde moestuin, in gras onder bomen en natuurlijk de beste plekken bij twee verschillende composthopen.

Tiny Ten

De kinderen konden met hun begeleiders op die plaatsen lekker zelf aan de

Poster ontworpen door Judith.

Hebbes! Foto: Ans Rölöng

slag met een bingokaart, een loeppotje en een klein schepje. Ze werden daarbij geënthousiasmeerd en ondersteund door de natuurgidsen die verspreid tussen de bovengenoemde plekken stonden. Op de bingo zoekkaart stonden tien kleine beestjes, ofwel Tiny Ten, die voornamelijk op en in de bodem voorkomen. De regenworm, naaktslak, huisjesslak, spinachtige, pissebed, miljoenpoot, duizendpoot, kever en mier vallen onder de Tiny Ten. De mol is ook opgenomen bij de Tiny Ten, hoewel dit diertje iets groter is. Praktisch alle beestjes van de bingo zoekkaart werden gevonden. Voor sommige, zoals de spinnen, moest wel wat moeite voor gedaan

Zoeken naar beestjes.
Foto: Anneke van Lijnschoten

Kleine Beestjes safari,
in de grond of op struiken

Naam: _____

B	I	N	G	O
 Slangenwurm	 Mol	 Huisjesslak	 Spin	
 Caterpillar	 Lieske	 Kever	 Vlieg	
 Worm	 Slangenwurm	 Huisjesslak	 Spin	

Afstrepen maar!

worden. Wormen, pissebedden en duizendpooten werden het meest gevonden tijdens deze middag. Naast diertjes in de bodem, konden ook diertjes op struiken worden aangekruist, zoals de vlieg, sprinkhaan en vlinder.

Met elkaar en de beheerders van de kinderboerderij hebben we geconcludeerd dat het een zeer leuke activiteit is voor jong en oud. Het feit dat het een safari wordt genoemd, trekt al meteen aan. Het staat dus weer op ons programma in oktober. Kom je helpen of kijken? Meld je aan bij: ivnhaarlemmermeer@gmail.com

Tekst: Anneke Wegman

UITGELICHT activiteiten Zuid-Kennemerland

LET OP Alle activiteiten zijn onder voorbehoud.

Voor actuele data, tijdstippen, informatie en andere activiteiten zie:

<https://www.ivn.nl/afdeling/zuid-kennemerland/activiteiten>

Met de padden op pad in Koningshof

Tijdens deze kinderexcursie voor kinderen 6 – 12 jaar ZONDER ouders gaan we op zoek naar padden. Ze trekken van Koningshof naar Elswout. Intussen vertellen we van alles over het leven van de pad. Reserveren verplicht via NPZK.

Locatie: Infopaneel bij parkeerplaats Koningshof, Duinlustweg 26, Overveen.

Vogelzang op Leyduin en op Elswout 2 verschillende data in maart

In maart zijn de wintergasten nagenoeg verdwenen. De standvogels lijken even rust te hebben, maar schijn bedriegt. Dit is het moment om de vaste bewoners van het bos goed te ontmoeten en hun vogelzang te leren. Kijk voor meer informatie op de website van IVN Zuid-Kennemerland.

Algemene ledenvergadering IVN Zuid-Kennemerland 26 maart

Op 26 maart vindt de jaarlijkse Algemene Ledenvergadering plaats. Het bestuur nodigt de leden van IVN Zuid-Kennemerland van harte uit te komen. Het jaarverslag van 2024 wordt besproken. Er wordt teruggeblikt op 2024 en vooruit gekeken. Na afloop is een informeel samenzijn.

Avondwandeling in wandelbos Groenendaal

Op deze ontspannen avondwandeling in het voorjaar horen, zien en ruiken we de lente. Op dit voormalige landgoed vinden we de voorjaarsbloei van bijzondere stinsenplanten en bloesem aan bomen en struiken. De gids wijst ook op sporen van de geschiedenis.

Vooraf aanmelden is niet nodig. Informatie bij Wim Swinkels 023-5293302.

Locatie: Infopaneel parkeerplaats bij restaurant Groenendaal, Groenendaal 3, Heemstede

Monumentale bomen op begraafplaats Kleverlaan

De bekende Haarlemse landschapsarchitect Zocher ontwierp in 1828 deze begraafplaats. De natuur is van grote rijkdom. Naast de bijzondere bomen komen er ook vele soorten kruiden en op steen groeiende korstmossen voor.

Vooraf aanmelden is niet nodig.

Locatie: Ingang Algemene Begraafplaats aan de Kleverlaan 7B, Haarlem

Stinsenplantendag Thijsses Hof 6 april

Het jaarlijks terugkerende evenement Stinsenplantendag staat weer op de agenda. Dit jaar niet op tweede paasdag, maar op 6 april. Het vindt plaats op jarig Thijsses Hof. Zie voor meer informatie de aankondiging op pagina vier van deze Toorts.

Werving nieuwe vrijwilligers Kennemer Vogeldag 13 april

Op 13 april vindt een inspiratie- en informatieochtend plaats op Fort benoorden Spaarndam. Leden van het organisatieteam Kennemer Vogeldag staan klaar om geïnteresseerden te vertellen waarom de Vogeldag zo bijzonder is en aan welke activiteiten je kunt meewerken. De poort gaat om 9:30 open en de werving is van 10:00 – 12:00. Aanmelden kan bij Berna van Baarsen:

bernavanbaarsen@gmail.com

Leden-picknick 7 juni

In 2024 vond de eerste leden-picknick plaats. Dit is voor herhaling vatbaar! Zet 7 juni in de agenda en dan komen we gezellig samen met meegebrachte hapjes en drinken.

